

Donderdag

den 21 December.

Uit hoofde van den invallenden *Kersdag*, wordt er aanstaanden Zaterdag geene Courant uitgegeven.

PETERSBURG den 9den December.

Onlangs heeft in de nabijheid van de stad Orenburg een paardenwedloop plaats gehad. Eene menigte Kozakken, Kirgisen en Baschkiren waren daartoe opgekomen. Voor den wedloop was er een groot tijl ten behoeve van de bewoners der steppen, op welken de hooftzaken bestond uit het gekookte vlesch van 20 paarden en even zoo vele schapen, dat op 600 groote houten schotels voorgedrend werd. Men at zonder messen en vorken en met grooten spoel, om den wedloop vroeger te beginnen; hetgeen men niet kon openen, stak men voor de huisgenooten in de wijde zakken. Daarop begon de wedloop; er liepen 150 Kirgische, Tartarsche, Baschkiren en Kozakken-paarden. De ruiters waren knapen van 8—12 jaar; de paarden waren zonder zadels en onbeslagen. Opmerkelijk is het, dat de Aziaten hunne paarden tot den wedloop voorbereiden, door ze zeer voorzigtig, niet te veel en niet te weinig, op het gansche lijf af te wrijven, gedurende eenigen tijd geen voedsel te geven, en des nachts inzonderheid voor zonnepoging, stapvoets en in den draf met dezelve rond te rijden. De prijzen bestonden uit kameelen, zijden-fluweelen- en katoenen kleedingstukken, enz. Ten slotte liepen er nog kameelen in den wettel op. Na dit schouwspel, werd er eindelijk een vuurwerk afgestoken, waar van de Kozakken en Baschkiren groote liefhebbers zijn.

MUNCHEN den 14den December.

De graaf *Janison*, die uit Griekenland teruggekeerd is, heeft Z. M. den Koning van Beieren den 2den December te Ancona aangetroffen. Hij heeft, naar men verneemt, den Koning gerust stellen te berigten omtrent den toestand van Griekenland gegeven. De Koning is aan boord gegaan van een Engelsch schip, dat welk een preparat op sleeptouw had, en den 3den December van Ancona vertrokken. Men berekent, dat Z. M. den 8sten in den Pireus zal aankomen zijn. Op de hoogte van het eiland Zante zal de Koning door de gansche Engelsche vloot, onder den admiraal *Rowley*, begroet worden, en het schein, dat dezelve Z. M. naar den Pireus zou volgen.

STUTTGART, den 19den December.

De staten-vergadering, welke den 27sten November, ter voortzetting van den landdag des jaars 1835, geopend werd, is heden, op last van Z. M. den Koning van Württemberg, gesloten geworden. De gewone landdag des jaars 1836 zal in de volgende maand geopend worden. De staten-vergadering heeft, overeenkomstig de constitutie, de permanente commissie benoemd, welke, gelijken de afwezigheid der kamers bestaan blijft, en uit een lid van de eerste en drie van de tweede kamer zamengesteld wordt.

's GRAVENHAGE den 20sten December.

Uit het verslag der centrale afdeling omtrent het ontwerp van wet op de nationale militie blijkt:

Dat er door de leden, onder anderen, nog is aangemerkt, dat zij verlangden, dat er een middel werd gevonden, om gelijkvormigheid te verkrijgen in de uitspraken der gedeputeerde staten in het hoogste ressort, zoo dat, bij voorbeeld, de vraag niet verschillend werd beantwoord, of aan een broeder, die een voorafgaanden broeder in een vrijwillig korps, of bij de mobiele schutterij heeft dienende, al dan niet vrijstelling toekomt; dat het hun voorkwam, dat de jongere broeder, die, wegens de indeeling van zijn ouderen broeder bij de militie, recht tot vrijstelling zoude gehad hebben, in geval deze bij een korps militie werkelijk diende, van dit recht niet kan verstoken worden, door de keuze van zijn ouderen broeder, om nominaal te worden ingedeeld en bij zijn vrijwillig korps te blijven gedetacheerd; en dat de wet op de militie-lijsten en tot een goed geheel gebragt worde, waaryan de behoefte sinds lang zoo zeer is gevoeld, en dat men zich meent te mogen vleijen, dat het dit verlangen niet zoo veel spoel, als het belang der zaak vereischt, moge worden voldaan.

Uit het centraal verslag omtrent het ontwerp tot bevordering der belangen van den landbouw, blijkt, onder anderen, dat in de tweede af-

deeling door een der leden eene nota is overgelegd, waarin gezegd wordt, dat hij door de beantwoording, welke de regering op de bedenkingen gegeven heeft, niet gerust gesteld is omtrent de gevolgen, welke de aanneming der voorgestelde wet, en mitsdien ook de aanneming van liet daarin vervatte beginsel, ten nadeele van het algemeen belang, zoude kunnen hebben. Hij zal derhalve zijne stem aan de wet niet kunnen geven. Zijne overtuiging echter, dat de landbouw, of wél bepaaldelijk de graanbouw, door lage prijzen gedrukt wordt, en zijn wensch tevens, dat de eendragt tussehen industriële klassen van ingezetenen behouden blijve, hebben hem betachden zijf op een middel, om de graanprijzen te verbeteren, zonder dadelijke benadeeling van ander belang. Dit middel zoude, zijns inziens, hierin bestaan, dat de speculatie handel in granen aangemoedigd en alzoo eene jaarlijksche premie, tot een zeker te bepalen bedrag, in evenredigheid met de quantiteit en de kosten der bewaring wierd uitgelooft aan opleggers van binnenlandsche granen, en zulks zoo lang de oplegging duurde, ter verkiezing van den oplegger; en alsdan onder de verploffing, aan zijne zijde, om, bij klimming van prijzen tot zekere, mede te bepalen hoogte, de opgelegde granen alsdan nog bewaard zijnde, in consumtie te brengen; daardoor zouden 's rijks financiën minder schade behoeven te lijden, dan bij velelei sloikerij en verder verlies van openbare inkomsten, waartoe de aanneming der voorgestelde wet, zijns inziens, den weg zal openen; er zoude daar boven eene heilzame voorzorg genomen zijn tegen een tijd van behoefte, welke de ondervinding geleerd heeft, dat vroeg of laat op een tijd van overvloed volgt. In de derde afdeling heeft de meerderheid niet kunnen nalaten hare verwondering te betuigen dat de regering tot eenen zoo gewichtigen maatregel is overgegaan, zonder te weten welke verhouding er bestat tussehen het product en de behoefte van granen in ons Vaderland, zoo als hetzelfde thans is te zamengesteld, en de graanbouw daarin wordt uitgeoefend. Vooral voor het geval eener verhooging van prijzen, en het bezwaar dat daarmede alsdan gepaard zal gaan op den uitvoer, waaruit men meent, dat tevens eene belemmering voor den invoer zal ontstaan, had daarop wel nauwkeurig behooren acht te zijn geslagen. De overige leden der afdeling zagen hierin minder bezwaar, omdat bij hooge prijzen er slechts een vast en gering recht geheven zal worden, en daarmede de invoer, genoegzaam vrij zal zijn. Men wilde den Rijn, om de belangrijkheid van den handel op denzelven, met de zee, voor het onderwerp van deze wet, gelijk gesteld zien; men merkte op, dat nu aan de landzijde geen vrije uitvoer in de entrepôts zal plaats vinden, men erkent wel het bezwaarlike bij de uitvoering, doch door velen werd dit als een gebrek, uit het stelsel der wet voortvloeiende, aangezien. D zelfde derde afdeling verborg hare bezorgdheid niet, dat indien eens van art. 18 gebruik gemaakt mogt worden ten aanzien onzer grenzen, aan de zijde van Duitschland bij voorbeeld, men daarmede alle de voordeelen zou verliezen, welke sommigen zich van deze wet voor den landbouw meenen te mogen betoven, terwijl alle de bezwaren voor de ingezetenen, uit dezelve geboren, zouden blijven bestaan. Zij meende widders onderdrukt te zijn, en gekonst te weten, dat daarvan zelfs geen schein wordt gemaakt; dat van wege de Prussische Regering dringende en ernstige vertoogen zijn gedaan tegen een stelsel, dat den graanhandel, gelijk dit aldaar opgenomen wordt, zal belemmeren. Men liet de bevoegdheid of onregtmaticheid eener dergelijke aanspraak in het midden, maar vele leden konden hunne bekommerning niet verbergen, dat wetsbepalingen als deze, maatregelen van vergelding zouden kunnen doen ontstaan, die tot groote schade voor den landbouw zelven, bij de afzetting van zoo vele andere producten, en vooral ook voor den grooten handel, bepaaldelijk ten aanzien der opbrengsten van onze volkplantingen, zouden uitkomen, en waarvan de gevolgen voor onze koloniën, en dus voor den staat, allernoodlottigst zouden kunnen zijn. Te dien aanzien verlangde men inlichtingen van de Regering, en vonden deze leden zich niet gerust gesteld der de redeneringen, die aangevoerd werden, en de antwoorden der regering voorkomende, afgeleerd zoudde worden, die ondervinding waren, om aan de bedenkingen verzuim te worden.

dat iets niet gebreken zal, omdat het staatkundig niet regtvaardig of billijk zou zijn. De minderheid was van oordeel, dat erne geheel huiselijke herordening als de onderhavige vreesden niet aanging, en zij zich niet konde voorstellen, dat de boven aangeduide vrees gegrond zoude zijn, of het raadzam zou maken zich van de aan-neming en invoering dezer wet, tot bevordering van onzen eigen landbouw, te onthouden. In deze afdeeling is, ten aanzien van de boter en kaas, algemeen aangeleging op eenen geheel vrijen uitvoer derzelve. Wil men den landbouw te gemoet komen, dan dient vooral dit vaderlandsch product van allen last ontheven te worden, daar het niet te ontkennen is, dat ook de landman, die deze producten voortbrengt, zelden tot klagen heeft. De uitvoer van het vee naar België, nu en langzamen belevenerd zijde, zal ook de veeteelt en de handel daarin gelijke bescherming verdienen. De leden dezer afdeeling, die zich tegen het beginsel der wet verklaard hadden, betuigen ten overvloedige deze bijzondere aanmerkingen te hebben gemaakt, en geens insgehouden te willen worden daarmede eenige toenadering tot het ontwerp te hebben willen toonen, als tegen hetwelk zij zich altijd even sterk als eerbiedig blijven verzetten. De vierde afdeeling wilde niet in hernieuwde discussie over het doel en de strekking der wet treden, vermits men het daarvoor meende te moeten houden, dat hieruit geene verandering in de geheel uiteen loopende gevoelens der leden, welke op dit punt bepaald schenen, zoude ontstaan. In de vijfde afdeeling bleven vier leden als nog de wet beschouwen als geheel ondoelmatig, onstaatkundig, strijdig met alle belangen en aanlopende tegen de regelen eener goede staathuishoudkunde. Een hunner was van gevoelen, dat, indien de wet moest worden ingevoerd, yulstrect een verbod van uitvoer, in geval van hooge prijzen, behoovende te worden vastgesteld.

Ten gevolge van de mededeeling der bovengemelde aanmerkingen aan de regering, is van dezelve ontvangen eene nadere beantwoording en nota van veranderingen in het ontwerp.

Van den 21sten December.

Van de zijde van den baron von Rhaden is aan de kamer aangeboden een ontwerp van een uit te geven, door hem vervaardigd konst-tuifereel der beleving van de stad van Antwerpen; hetzelfde zal in de boekerij der kamer worden geplaatst.

Aan de orde van den dag zijn de beraadslagingen over het ontwerp van wet *betreffende de ligting der nationale militie voor 1836*. De heeren Schimmelpenninck en Luzac hebben dat ontwerp bestreden. Zij oordeelden niet in dienst houden van meer dan vijf ligtingen on-grondwettig en in strijd met de wet van 1817, noemens de militie. Zij vonden het ongeraden, om, zonder buitengewone noodzakelijkheid, drie vierde gedeelten der militie op voet van oorlog te houden. Zij meenden, dat deze wet nog onafhankelijker was dan die over 1835, daar de regering van meening schenen te zijn, om, zoo lang de tegenwoordige omstandigheden voortduurden, tien ligtingen in dienst te houden. Zij beschouwden het contingent van 1 man op de 300 zielen veel te hoog opgedreven. Het gevolg daarvan was, dat onderscheiden gemeenten hetzelfde niet konden verstrekken. De regering behoefte zich ook geenszins aan het maximum der wet ten deze te houden. In dat geval, zeide de heer Schimmelpenninck, zoude zij de Fransche conscriptie tot grondslag kunnen nemen; in Frankrijk, toch, werd het contingent, in tijden van oorlog, over het geheele rijk omgestegen. Zij ontkenden eindelijk, dat de omstandigheden geen ontslag uit de dienst zouden ge-doogen. Wellicht zouden zij kunnen toestemmen, indien zulks bij de wet wierd voorgesteld, dat er een deel der ligtingen in dienst zoude worden gehouden.

De heer van Rappard meende, dat de in dienststelling eener tiende ligting geenszins door de omstandigheden werd gewettigt. Hij was er verre af van te beweren, dat er in 1836 geene ligting behoovde plaats te hebben, of dat wij in eenen tijd zouden leven, dat wij geene krijgs-magt zouden noodig hebben; maar hij beweerde, dat de nieuwe ligting tot vervanging van eene der in dienst zijnde strekken moest. Geen dreigend oorlogsgevaar, geen naderende vijand, maakt de in diensthou-ding van tien ligtingen noodzakelijk. Onze betrekkingen met de Euro-peesche mogendheden zijn toch van een vriendschappelijk aard. Aan den vijand is het recht onzegd geworden, om ons aan te vallen. Wij hebben de halve geen gevaar te duchten. Wij wachten slechts af de onthooping der staatkundige verwikkelingen, welke in Europa zijn ont-staan, ten einde daarna met België alle geschillen uit den weg te ru-men. Wij wachten dat einde niet de wapenen in de hand af. Wel is waar, er is eene ligting ontslagen, maar er wordt nu ook weder eene vastgesteld, en daardoor zal de militie weder ten dubbe-len worden opgeroepen. Het zijn geene omstandigheden bekend ge-voerd te worden, die eener zoedige in dienststelling eener tiende ligting noodzakelijk maken. De heer Drayvensteyn maken bedenkin-

gen over het niet meer verlenen van vrijstellingen aan broeders van vrijwilligers bij schutterijen of vrijwillige korpsen, die nominaal op de stamboeken zijn geplaatst.

De heeren Hooft, de Jonge en Boelart hebben het ontwerp verdedigd. Huns oordeels, bestond er noodzakelijkheid, om de ligtingen der nationale militie nog langer in dienst te houden; kon de regering alleen de omstandigheden beoordenen, welke de in diensthouding nog voort-durend noodzakelijk deden zijn; behoorde de kamer de verant-waardelijkheid niet op zich te laden, van niet alles tot verdelging des vaderlands te hebben bijgebragt; moest men ook steeds in aarverking nemen, dat België door een geduchten bondgenoot werd ondersteund, en behoorde men er op te letten, dat België de ligting voor 1836, ten bedrage van 12000 man, welter voor het vollem ximum zoude oproepen.

Z. Exc. de Minister van Binnenlandsche zaken heeft het ontwerp verdedigd, hetwelk, naar Z. Exc. zeide, dezelfde bepalingen als de wet voor 1835, over hetzelfde ontwerp, inhoud. Z. Exc. meende dan ook zich te kunnen beperken met te herhalen, hetgeen hij ten vorige jare, omdrent den wensch tot het ontslaan van vele ligtingen der nationale militie gezegd had, dat namelijk de bedenkingen daaromtrent in geene regtsreeksche betrekking tot de wet stonden; dat uit eene verwarping der wet alleen zou voortvloeijen het afzien der ligting voor 1836; dat geene ligting konde worden ontslagen, indien dit door de regering niet met de wezenlijke belangen des volks geraden geoordeeld werd; dat de in dienststelling van eene nieuwe ligting geenszins eenige vermeerde-ring van strijdkrachten zou ten gevolge hebben; dat de grondwet de verplichting tot het ontslaan van eene ligting, jaarlijks, slechts in vrede-stijd voorschrijft; dat aan de voorschriften der grondwet voldaan was geworden; dat de boven hunnen gewonen tijd in dienst zijnde mi-litien niet konden worden ontslagen, ten gevolge der steeds voortdu-ren e omstandigheden, welke de in dienststelling der geheele militie hebben noodzakelijk gemaakt; dat, bij verandering derzelve, tot het verlenen van ontslag zal worden overgegaan; doch dat dit voor als nog geen plaats heeft kunnen hebben.

Wat de bedenking aangaat, omdrent het niet toekennen van vrij-stellingen aan broeders van vrijwilligers, ter zake van dienst bij schut-terijen of vrijwillige korpsen, zeide de minister, dat dit met het be-ginsel der wet voor 1835 overeenstemde, en bij de vaststelling derzelve de tijds zoo wel door de regering, als door de kamers, alzoo begrepen was; dat in de wet van 1817 geen grond tot beschrinking van dit be-ginsel was te vinden, en er veeer uit is op te maken, dat alleen wegens werkelijk dienenden vrijstelling zoude worden verleend; dat, wel is waar, bij de in dienststelling van den nominaal ingelijde, zich het geval kon-de voordoen, dat er meer dan de helft der broeders in dienst konde zijn, doch dat daarvoor geene vrees behoefte te bestaan, daar in dat nog geenszins te voorziene geval, de regering maatregelen zou nemen of voordragen, om die moerje ijheid uit den weg te ruimen; en dat zij steeds tot beginsel hield, dat slechts de kleinste helft der broeders dienst-pligtig was.

Voorts zeide de minister, dat bij de regering geen het minste denk-beeld bestond, om alle de ligtingen der nationale militie, zoo lang de omstandigheden voortduren, tien jaren in dienst te houden; dat het contingent geenszins te hoog was opgedreven en de kans tot vrijstelling daardoor niet zou verminderen; dat, wat de ligting van 1835 betreft en voorbeelden bestonden, dat er in 4 steden geen enkele man heeft behoeven te worden opgeroepen; dat er andere waren, waarin het ge-tal overgeblevenen van vorige ligtingen nog grooter dan het getal nieuw ingeschrevenen is, en dat, wat de ligting van 1834 betref, toen de vrijstellingen voor schutterlijke dienst, of die bij vrijwillige korpsen, nog bestond, het getal ingeschrevenen daarbij, na afstrek dier vrijstel-tingen, 11893 beliep, van welk getal er 6439 waren, in dienst gesteld, en 5454 nog disponibel waren.

Ter verduidelijking overgegaan zijnde, werd het ontwerp aangenomen met eene meerderheid van stemmen, en werd het ontwerp goedgekeurd door de heeren: Sandberg, Schimmelpenninck, Bousquet, van Rappard, Luzac, Baeker, Cats, Repelaer, van Sijtzama, Luyben, Warin en van Meeuwap.

Van den 22sten December.

In de zitting van de Tweede Kamer der Staten Generaal van heden, zijn de beraadslagingen aangevangen over het ontwerp van wet tot bescherming van den landbouw. Ten voordeele van hetzelfde hebben het woord gevoerd, de heeren van Swinderen, Schimmelpenninck, Cats, Quintus, die de behoeften van den landbouw deden uitkomen en de lasten, waaronder dezelve gebukt gaat, opdoonden; terwijl de heeren van Alphen en Hooft de voordragt bestreden, als geenszins in over-eensstemming met de beginselen van den vrijen handel.

Bij het sluiten dezes, was de heer Quintus nog aan het woord. Het

vervolg der beraadtingen zal waarschijnlijk op morgen bepaald worden.

In de zitting van de Eerste Kamer van den 21sten December, heeft dezelve aangenomen: 1o. het ontwerp van wet tot vaststelling der begroting van den jaer 1836; 2o. dat tot vaststelling der middelen tot dekking van de uitgaven, begrepen in de begroting voor 1836; 3o. dat omtrent den inkoop en de aflossing van schuld voor 1836; en 4o. dat aangaande de toekenning van eenige vrijdommen van accijns aan fabrieken.

AMSTERDAM, den 22den December.

Beurs van den 21sten December.

Uit hoofde van het stormachtige weder zijn ons heeren geene Engelse berichten toegekomen, en daer ook uit Spanje geen nader tijdingen van belang ontvangen zijn, zoo waren de omzettingen in alle publieke effecten van weinig beteekenis.

Men verhaalt uit Parijs, dat de vrees voor een oorlog met Noord Amerika geheel verdwenen is, en de gevoelens daarin overeenkomen, dat het geschiedkundig geschied zal worden; deze overtuiging heeft niet nagelaten zeer gunstig op den koers der Fransche effecten te werken, die bijna 1/2 pCt. sedert 14 dagen in prijs verbeterd zijn.

Men verwacht binnen kort de aankomst van de Fransche en Engelsch staatsgezant te s Gravenhage.

Beurs van den 22den December.

Men heeft heeren geene nader tijdingen uit Spanje ontvangen; ook de Engelsche berichten zijn nog niet aangekomen. Daardoor waren de omzettingen in alle publieke effecten weder van geringe beteekenis, en over het algemeen een weinig dalende.

Holland 2 1/2 pCt. 5 1/2; 5 pCt. 10 1/2 en 1/2; kansbiljetten 24 1/2 en 1/2; bond zijnd kaart 94 1/2 en 1/2; nieuw 79; aandelen handelmaatschappij 12 1/2

Spanje. Ardoins 48 1/2 kleine; 47 1/2 groote; Fransche uitgestalde 17 1/2 a 1/2; Passive 14 1/2; desorrel 24.

Aust. ind. Oude 104 1/2; nieuwe 108; nobels 67 1/2 a 1/2.

Oostenryk. 5 pCt. metalliek 98 1/2; nieuwe Weener aandelen 708 a 709

Brazilië. 84 1/2; Columbia 24 1/2; coupons 5 1/2 a 1/2; Peru 20 1/2; coupons 4 1/2 a 1/2.

Mengelwerk.

Aan de Redactie.

Met genoegen zag ik, dat aan mijn artikel van 28 October 1834 door u in uw geacht dagblad een plaats is verandert geworden. Gaarne had ik reeds vreezet aan uwe vereerende uitnodiging voldaan, door de toezending van meer dergelijke artikelen, dan, ofschoon mijne woonplaats niet den schijn van een bedrijvig leven aantoonde, kan ik u evenwel verzekeren, dat mij zoo weinig tijd tot dergelijke werkzaamheden overblijft, dat het mij onmogelijk is geweest, aan uw verzoek te voldoen. Mijn genoemd artikel was dan ook zoodanig vlotig ter nedergesteld, dat ik voor hetzelfde geenszins aanspraak had gemaakt op den lof, dien gij bij de plaatsing, in de daaronder gestelde nota, aan hetzelfde hebt gegeven; terwijl ik mij evenmin, met een overname van hetzelfde in het Handelsblad van 18 November, daaropvolgende, N. 950, en nog minder met een plaatsing van hetzelfde in het Aanhangsel op het woordenboek van kunsten en wetenschappen van Dr. STRUYKMAN, had durven vleijen.

Ik ontveins echter niet, dat dit een en ander mij zeer aangenaam is geweest, omdat hetzelfde ongetwijfeld zal hebben medegewerkt tot bereiking van het doel, waartoe ik het artikel had geschreven: te weten, om de fabriek, die naar mijn gevoelen, de kiem bevat, om aan onze fabrieken en nijverheid ongelofelijk nuttig te zijn, meer algemeen bekend te doen worden, en heb ik alzoo gemeend, ons dienbaar vaderland een wezenlijke dienst te bewijzen.

Het is dan ook ter vaders bereiking van dit doel, dat ik, gedurende het sedert verloopen jaar, die fabriek velerom heb bezocht, en dat ik, voldoeft aan uwe vereerende uitnodiging, het volgende in uw dagblad te willen opneemen; terwijl ik, zoodra mijne bezigheden mij daartoe meerder tijd zullen laten, ook mijne gedachten zal mededeelen over d. verdere nuttige inrichtingen, die in ons nijverheid bevorderend vaderland hier en daar bestaan.

Sedert October 1834 heeft het Etablissement te Nijnoord in uijbreiding en verbetering aanmerkelijk toegenomen: niet één, maar twee gebouwen zijn aldaar geplaatst; in elk van beide is een jaeren stoomvaartig vervaardigd met derzelver stoomwerktuigen, ketel en alles, wat daarbij behoort. De grootste derzelve was circa 3 1/2 Ned. el lang en 6 Ned. el breed, en kon, aldaar van hoorn zijnde, eenen diepgang hebben van omtrent 6 palm. Dit stoomvaartig is de maand September II. weder geheel uit elkander genomen, en zoo behoorlijk ingepakt, aan boord van een koopvaardischip worden gezonden om naar Batavia worden verzonden, om aldaar voor goed in te worden geplaatst, zoo lagen de zeerovers dienst te doen.

Het tweede dezer vaartuigen met derzelver stoomwerktuigen, enz. was, toen ik op het einde van October te Nijnoord was, bijna gereed; hetzelfde is korter, en

aan, volgens hetgeen men mij zeide, circa 9 palm reeder diepgang hebben, en was voor hetzelfde doel als het eerstgenoemde bestemd.

Geen bevoegde beoordeelaar van vaartuigen zijnde, zal ik het niet wagen de uwe mijn veroordeelen te laten, en mij alleen bepalen met te zeggen, dat beide vaartuigen mij opperlijklijk zeer wel hebben voldaan. Men zoude mij het daaraan gebruikte ijzer, zoo laag, als ik nog ooit gezien heb, en het werk alleen met de grootste zorgvuldigheid te zijn vervaardigd. De stoomwerktuigen verdienen allen lof, zoowel met betrekking tot het werk, als wel bijzonder met betrekking tot derzelver zamenstelling. Zij wijken van de gewone stoomwerktuigen, hier te lande in gebruik, af; men zeide mij, dat de maatschappij reeds verschillende stoomvaartuigen bezit, welke naar dezen maatstaf vervaardigd zijn, en die deelen het voordeel hebben, van minder zwaarte, meerder kracht en minder consumptie van brandstof.

Het groote stoomvaartig voor den Rijn, hetwelk ik in den voorleden jaer op stapel had zien staan, was sedert afgevoerd en in dienst gebracht. Mijne nieuwsgierigheid en belangstelling hebben mij in den afgevoerden zomer gevoerd, met dit vaartuig een reisje te doen. Aan boord gekomen zijnde, werd ik getroffen door de prachtige en doelmatige inrichting van hetzelfde. Betreft ik mij niet, dan is het het fraaiste der stoomvaartuigen, die den Rijn bevaaren.

Ik zag daar ook op stapel staan een stoomboot, die men voornemens was, circa 18 Ned. langer te maken; men zeide mij, dat in den voorleden winter insgeens eene der andere stoombooten, met name de *Nederlander*, met circa 15 Ned. el was verlengd geworden; dat dezelve sedert de maand Mei had dienst gedaan, en wel langs *Arnhem*, dus langs de moeilijke rivier de IJek, en volkomen aan de verwachting beantwoordde. De stoomboot, welke nu verlengd worden, is dan ook voor die dienst bestemd.

Wijders vond ik de fabriek verrijkt met onderscheidene, daarbij gehoude loopen, als ook met een tweede stoommachiene, ten gebruik van de verdere draai-hanken enz.

Het ligt buiten mijn bestek, alles op te noemen, hetwelk ik gezien heb, en aldaar wordt gemaakt, omdat, buiten hetgeen ik in mijn artikel van voorleden jaer, zoo in het algemeen als in het bijzonder de wege heb gezegd, zulks niet als algemeen belangrijk kan worden geacht.

Behalve alles, wat ik daar heb gezien en vernoemd, dat gemaakt wordt, voor fabrieken, traktijken, schepen, huizen enz. verdienen echter drie voorwerpen bijzonder genoemd te worden, als:

1°. Twee zoutpannen, van ijzer, bestemd, zoo als ik vernam, voor den heere staopwerk te *Zuydam* bij *Bommel*. De goede en doelmatige vervaardiging derzelve doen mij vertrouwen, dat genoemde Heer geen beroef zal hebben, zijne bestelling aan die fabriek op te dragen te hebben.

2°. Eene ijzeren molens. Ik kwam juist aan de fabriek, toen men bezig was, dezelve te gieten, en bewonderde de wijze, waarop de gieting van zoolijzer voorwerp plaats vond. Op mijne deswege gedane vragen werd mij verzekerd, dat dergelijke stukken aldaar altijd op diezelfde wijze worden gegoten, dit is *reestandig*, en niet, zoo als te dikwijls geschiedt, *liggende*. — Eerstemelde wijze van gieting is veel kostbaarder, en geeft meerder aanleiding tot mislukking, doch heeft het groote voordeel, dat de assen veel sterker zijn, dan diegene welke *liggende* worden gegoten, daar meestal het hovenste gedeelte der gieting *sponsieus* is, zoodat bij alle assen, welke *liggende* zijn gegoten, de hovenkant der assen, over de geheele lengte, dit sponsieus heeft, hetwelk niet plaats vindt bij assen, die *reestandig* zijn gegoten, daar men dezelve alsdan eenige voeten langer giet dan noodig is, en het hovenste of sponsieus einde er afsnijdt: zoodat niets dan goed en gezond ijzer overblijft. Men verhaalde mij, dat dit de eerste ijzeren molens was, die alhier gegoten werd, en dat dezelve bestemd was voor den heer DE HAAN, oliemolenaar te *Rotterdam*, bij de plantadje. — Reets lang had ik mij verwonderd, dat in een land, gelijk *Nederland*, alwaar zooveel duizenden molens zijn, de invoering van ijzeren molens niet algemeen was geworden; daarde voordeelen derzelve boven de houten assen aan mij bekend zijn. — Maar men zeide mij, dat de reden hiervan moet gezocht worden in de geheele mislukking der ijzeren molens, welke tot nu toe hier te lande beproefd zijn; hetgeen echter, mijns inziens, aan een ondoelmatige constructie toe te schrijven is.

Mijne belangstelling in deze, voor ons land een belangrijke zaak, heeft mij toen besloten, om een mijner vrienden te verzoeken, bij den heer DE HAAN eenige informatien wegens deze ijzeren molens, en het is met genoegen, dat ik kan zeggen, dat al deze informatien van zoodanigen aard zijn, dat zij aan mijne vroegere verwachting omtrent dezelve beantwoorden.

In het algemeen doen de ijzeren molens veel meer werk dan de houten; zij slijt weder, wanneer geen windmolen met houten assen meer malen kan, gaat de molten niet eens ijzeren assen nog genoegzaam om; de bewaring is veel gelijker; zij zijn minder zwaar, minder kostbaar en veel duurzamer dan houten assen; zij kunnen vijftig jaar, en langer, goed blijven.

Ik kan den eigenaars van molens gerust aanraden, ijzeren molens te gebruiken. Eindelijk, ten 3de, zag ik te *Nijnoord* in behandeling een stoomvaartig, hetwelk, volgens de mij gegeven informatien, was bestemd door het departement van den Waterstaat en bestemd tot vervoer van den *Zuidzee*.

Dit stoomwerktuig is van een zeer eenvoudigen constructie, en ik twijfel niet of zal in alle opzichten aan de verwachting beantwoorden.

Heeft ooit een land behoefte aan stoomvaartuigen tot vervoer van goederen, en is het vorzeker *Nederland*, dat zulke, tot nog toe niet, vervaardigd te worden gebragt, moet, naar mijn gevoelen, worden toegevoerd, en de heere staopwerk te vervaardigen, welke tot nu toe nog niet vervaardigd hier te lande zijn gebruikt. De eigenaars der fabriek te *Nijnoord* handelen dan niet alleen in hun belang, maar ook grootelijks in dat van ons vaderland, door de eerste proef, welke daaromtrent aan ons land is vervaardigd, zoo doelmatig te be-

